

Teška baština Nizozemske i Flandrije

Šurina, Nina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:236960>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2022./2023.

Nina Šurina

Teška baština Nizozemske i Flandrije

Završni rad

Mentor: doc. dr.sc. Helena Stubić

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Sadržaj

Sadržaj.....	ii
1. Uvod.....	1
2. Povijest Nizozemske i Flandrije.....	2
2.1. Srednji vijek.....	2
2.2. Nizozemska Republika i Zlatno doba.....	2
2.3. Suvremeno doba – od 20.st do danas.....	3
2.4. Uvod u tešku baštinu.....	4
3. Drugi svjetski rat.....	6
3.1. Nacistička okupacija Nizozemske i Flandrije.....	6
3.2. Holokaust u Nizozemskoj i Flandriji.....	7
3.2.1. Holokaust u Nizozemskoj.....	7
3.2.2. Holokaust u Flandriji.....	9
3.3. Teška baština Drugog svjetskog rata.....	10
4. Kolonijalna prošlost.....	15
4.1. Azija.....	15
4.2. Južna Afrika.....	16
4.3. Sjeverna i Južna Amerika.....	17
4.4. Postkolonijalizam.....	17
5. Trgovina robljem.....	20
6. Strategije i inicijative za suočavanje s teškom baštinom.....	25
7. Zaključak.....	29
8. Literatura.....	30
9. Popis slikovnih priloga.....	34
Sažetak.....	36
Summary.....	37

1. Uvod

Povijest neke države ili područja može se proučavati kroz njihovu tešku baštinu. Prošlost neke regije obilježena je događajima koji imaju značajan utjecaj na suvremeno društvo. Nizozemska i Belgija, točnije Flandrija, također imaju događaje koji su rezultirali teškom baštinom.

Pojam teške baštine odnosi se na elemente kulturnog, povijesnog ili društvenog naslijeđa zemlje koji bude teške ili neugodne emocije ili sjećanja. Pod taj pojam spadaju povijesni događaji, običaji ili vjerovanja koji su povezani s traumom, neprijateljstvom, predrasudama... Zločini povezani sa genocidom, kolonijalizmom, ropstvom ili bilo kakvim kršenjem ljudskih prava mogu se smatrati teškom baštinom. Kao rezultat, kulturni predmeti, umjetnička djela ili povijesne znamenitosti koje su sa njima povezane, također se mogu smatrati teškom baštinom.

Kako bi se društvo moglo suočiti sa svojom prošlošću te radilo na inkluzivnijoj i pravednijoj budućnosti, ključno je da se teška baština proučava i priznaje. To uključuje dubinsku analizu, raspravu i edukaciju s ciljem razumijevanja, učenja i rješavanja učinaka teške baštine na suvremeno društvo.

U radu će biti ukratko prikazana povijest Nizozemske i Flandrije kako bi se lakše razumjela teška baština tih regija. Biti će istaknuti ključni događaji i razdoblja koji su bili od najvećeg značaja pri stvaranju teške baštine; Drugi svjetski rat i nacistička okupacija, kolonijalna prošlost te uloga koju su Nizozemska i Flandrija imale u trgovini robljem. Također, biti će prikazani muzeji, edukacijski programi, memorijali i slično, s kojima se nacije suočavaju s teškom baštinom.

Kroz ovaj rad pokušati ćemo pridonijeti razumijevanju teške baštine Nizozemske i Flandrije te rasvijetliti inače tamnu točku u njihovoj povijesti.

2. Povijest Nizozemske i Flandrije

Nizozemska je država koja se nalazi na sjeverozapadu Europe, na obali Sjevernog mora. Flandrija je pokrajina unutar Belgije. U ovom radu spominje se uz Nizozemsku zbog toga što sa njome dijeli mnoge kulturne i povijesne sličnosti, pa tako i službeni jezik. Kroz povijest su Nizozemska i Flandrija često bile smatrane jednom regijom, tako da kada se kroz povijest govori o Nizozemskoj, govori se i o Flandriji.

Na području Nizozemske kroz povijest živjelo je mnogo naroda koji su ostavili svoj utjecaj. Od doba Rimskog Carstva preko doba Habsburške Monarhije i do Nizozemske Republike, mnogi narodi su to područje zvali domovinom.

2.1. Srednji vijek

Zbog izlaza na Sjeverno more, za vrijeme Srednjeg vijeka, na području Nizozemske razvijali su se gradovi na obali koji su tada bili neki od glavnih luka Europe. Uz pomorske luke, nicali su i gradovi u unutrašnjosti. Najvažniji i najveći od njih bio je Dorestad¹. Bio je sagrađen oko nekadašnje rimske tvrđave, jugoistočno od Utrechta. Iako se nalazio u unutrašnjosti, Dorestad je bio trgovački centar Sjevernog mora. Pomoću isušivanja tla i kontrolom vode, područje Nizozemske je raslo, a s područjem rastao je i broj trgovačkih gradova. Do kraja 13. stoljeća Holland (područje Nizozemske uz Sjeverno more) je postalo najprofitabilnije područje Nizozemske. Nizozemska trgovina brzo je napredovala nakon što je Nizozemska postala članica Hansa Saveza. Države koje su bile članovi Hansa Saveza mogle su međusobno sigurnije i jeftinije trgovati. Amsterdam je bio glavni grad za Hansa trgovinu na području Nizozemske, a nakon Amsterdama Flandrijski grad Antwerpen.² U isto vrijeme, u Flamanskim gradovima razvijalo se bankarstvo. Zbog velikog uspjeha u bankarstvu i trgovini, na područjima Nizozemske i Flandrije brzo je rastao i broj stanovnika.³

2.2. Nizozemska Republika i Zlatno doba

Za vrijeme 15. stoljeća, Nizozemska, kao i velik dio Europe, postaje dijelom Habsburške Monarhije. Nizozemski gradovi poput Amsterdama i dalje su bili najvažnije pomorske luke i centar trgovine. Zbog vjerskih i političkih razlika, Nizozemska se htjela osamostaliti od Habsburške Monarhije. Razdoblje borbi za osamostaljenje Nizozemske obilježio je

---

¹ A. Willemsen (2009.) *Dorestad: Een wereldstad in de Middeleeuwen*, Zutphen: Walburg pers

² *The Netherlands in a Nutshell, highlights from Dutch history and culture* (2008.), Amsterdam University Press, str. 24-25.

³ J. C. Kennedy (2017.) *A concise history of The Netherlands*, Cambridge University Press

Osamdesetogodišnji rat. Sredinom 16. stoljeća nastala je Nizozemska Republika koja je bila priznata od strane Habsburške Monarhije, ali je i dalje morala odgovarati Habsburzima. Za vrijeme Osamdesetogodišnjeg rata, započelo je Zlatno doba Nizozemske. Glavni razlog tome je što je Nizozemska postala glavni trgovački centar za cijelu Sjevernu i Zapadnu Europu. Sljedeći korak za Nizozemsku trgovinu bilo je preoceansko trgovanje. Kako bi to bilo moguće, osnovana je Nizozemska Istočno Indijska kompanija (niz. *Vereenigde Oost-Indische Compagnie - VOC*)⁴. Glavna mjesta poslovanja VOC-a bila su Indija, Indonezija, ostale države Južne Azije i Južna Afrika. Kako bi uspješno mogli uspostaviti trgovinu u tim zemljama, često su bile poduzimane agresivne akcije. S vremenom VOC je osigurao monopol na trgovini u Južnoj Aziji.⁵ Za trgovinu Atlantskim oceanom osnovana je Nizozemska Zapadno Indijska kompanija (niz. *Westindische Compagnie - WIC*). Dok je VOC trgovao začinima, WIC je prevozio i trgovao robovima iz Afrike i Južne Amerike.⁶ Obje kompanije su pridonijele razvoju i bogatstvu tadašnje Nizozemske Republike. Uz trgovinu, Nizozemska Republika je također povećala svoj teritorij tako što je osnovala nekoliko kolonija na području Južne Amerike, Afrike i Azije. Te kolonije su ostale pod Nizozemskom vladavinom sve do sredine 20. stoljeća.

2.3. Suvremeno doba – od 20.st. do danas

Nizozemska je oduvijek imala stav neutralnosti kada su u pitanju bili ratovi koji ih se nisu ticali. Isti stav su imali za vrijeme Prvog svjetskog rata.⁷ Nizozemska vojska nije izlazila izvan granica države te je samo branila svoj teritorij. Iako je bila neutralna, Nizozemska je i dalje bila pogođena na druge načine – nedostatak hrane, zbrinjavanje izbjeglica iz Belgije i pobune unutar države zbog nezaposlenosti koja je nastala zbog prekida preoceanske trgovine. Za vrijeme Drugog svjetskog rata, Nizozemska je također bila neutralna. Bez obzira na izraženu neutralnost, nacistička Njemačka je pokrenula invaziju na Nizozemsku i Belgiju te je pokorila većinu dviju zemalja. Dijelovi država bili su izuzetno bombardirani. Najgore je bilo bombardiranje Roterdama gdje je ubijeno oko 900 ljudi i grad je praktički bio srušen s zemljom. Ubrzo nakon započeo je i holokaust na području Nizozemske i Belgije.⁸ Nakon rata

---

⁴ A.Lalor (2023.) *What was the VOC? The Dutch East India Company explained*, Dutchreview, <https://dutchreview.com/culture/history/voc-dutch-east-india-company-explained/> (pristupljeno 26.06.2023.)

⁵ The Netherlands in a Nutshell, highlights from Dutch history and culture (2008.), Amsterdam University Press, str.36.-37.

⁶ R. Negron (2021.) *Approved by the Bible. The Slave Trade of the Dutch West India Company*, The low countries, <https://www.the-low-countries.com/article/approved-by-the-bible-the-slave-trade-of-the-dutch-west-india-company> (pristupljeno 26.06.2023.)

⁷ M.M. Abbenhuis (2006.) *The Art of Staying Neutral: the Netherlands in the First World War, 1914-1918*, Amsterdam University Press

⁸ *The German invasion of the Netherlands*, stranica muzeja Anne Frank house, <https://www.annefrank.org/en/anne-frank/go-in-depth/german-invasion-netherlands/> (pristupljeno 26.06.2023.)

počinju teške godine za Nizozemsku - započinje proces masovnog iseljavanja iz države, Indonezija je postala neovisna i time je Nizozemska izgubila svoju najveću koloniju. Poslije ratno razdoblje također je bilo vrijeme liberalizacije Nizozemske. Proces liberalizacije započeo je s mladim ljudima koji su se zalagali za prava za žene, sveukupnu ravnopravnost (seksualnu, rasnu, religijsku) i okoliš.⁹

2.4. Uvod u tešku baštinu

Da bismo mogli definirati tešku baštinu, potrebno je prvo znati što je kulturna baština. Ministarstvo kulture i medija kulturnu baštinu definira kao „Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja.“¹⁰

Prema UNESCO-ovoj Konvenciji za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, pojam kulturne baštine odnosi se na spomenike, skupine građevina i lokalitete od povijesne, arheološke, etnološke ili antropološke vrijednosti. Kulturnu baštinu moguće je dalje podijeliti u tri skupine. Prva skupina su spomenici, arhitektonska djela, djela sa područja skulptura i slikarstva i slično. Druga skupina su skupine građevina koje mogu biti povezane ili odvojene koje su zbog svoje arhitekture ili mjesta gdje se nalaze od izuzetne važnosti za povijest. Treća skupina su nalazišta, tj. djela čovjeka ili kombinirana djela čovjeka i prirode, ali i područja koja uključuju arheološka nalazišta od izuzetne univerzalne vrijednosti.¹¹

Kulturnu baštinu je također moguće podijeliti na još jedan način, na materijalnu i nematerijalnu. Materijalna baština, kako joj i ime govori, je ona koja postoji u svijetu, koja je načinjena od materijala te ona koju možemo vidjeti i dotaknuti. To bi bili spomenici, slike, skulpture, knjige, građevine i slično. Nematerijalna baština je definirana je 2. člankom UNESCO-ove Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine „»Nematerijalna kulturna baština« znači vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim

---

¹⁰ Kulturna baština, Ministarstvo kulture i medija, [https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme)) (pristupljeno 26.06.2023.)

¹¹ Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972.) <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-concerning-protection-world-cultural-and-natural-heritage> (posjećeno 22.08.2023.)

slučajevima, pojedinci prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Ovu nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz naraštaja u naraštaj, zajednice i skupine stalno iznova stvaraju kao odgovor na svoje okruženje, svoje međusobno djelovanje s prirodom i svojom poviješću koja im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštivanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti.“ Konvencija također kaže kako se nematerijalna kulturna baština manifestira u usmenoj predaji i izričajima, uključujući jezik kao sredstvo komunikacije nematerijalne baštine, izvedbene umjetnosti, običaji, odredi i svečanosti, znanje i vještine vezani uz prirodu i svemir te tradicijski obrti.¹² U nematerijalnu baštinu uključuje se također i teška baština.

Teška baština je ona koja je nastala za vrijeme neke velike tragedije koja je zadesila neku državu ili narod. Ona nije fizički teška, već je teška za istražiti, interpretirati te prezentirati. Podatci su često dvosmisleni ili jednostavno nisu dobri za daljnju interpretaciju. Daljnji problem nastaje ako se teška baština potisne i ne komunicira se dalje. Na taj način može past u zaborav te žrtve pogođene događajima koji su rezultirali stvaranju teške baštine nikada neće dobiti pravdu.¹³ Najčešće je nematerijalna baština koju prikazuju materijalni objekti, npr. osjećaji naroda nakon rata iskazani su putem spomenika. U nju možemo ubrojiti povijesne događaje poput ratova, genocida i kolonijalizma, vjerske konflikte, oblici diskriminacije, eksploatacije i sveopće kršenje ljudskih prava kao što je bio slučaj u trgovini robljem i slično. Teška baština može poprimiti više oblika, od spomenika, preko događaja do priča. No, ona je podložna promjenom s vremenom. Nešto što je nekada bio ponos neke države, npr. kolonijalizam ili ratne bitke, je s vremenom postala tema o kojoj ta država ne može lako pričati.¹⁴ Teška baština se također može prenositi s generacije na generaciju u više pogleda te može imati različitu težinu i značenje – teška baština onih koji su stradali ili oni koji su preživjeli te traumatične događaje; teška baština onih koji su bili odgovorni za te iste traumatične događaje.¹⁵ Ovaj rad baviti će se sa obje situacije, Nizozemska i Flandrija kao stvaratelji teške baštine za vrijeme kolonijalizma i trgovine robljem te teška baština koja je nastala na njihovom području za vrijeme Drugog svjetskog rata.

---

¹²UNESCO, Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2003.)

¹³ H. Stubić (2019.) *Lice i naličje baštine: prilog raspravi o pojmu teške baštine*, *Studia ethnologica Croatica*, 31 (1), 239-264. <https://doi.org/10.17234/SEC.31.9> (pristupljeno 22.08.2023.)

¹⁴ Macdonald, S. (2009.) *Difficult heritage, Negotiating the Nazi Past in Nuremberg and Beyond*, London; Routledge, str. 2

¹⁵ H. Stubić (2019.) *Lice i naličje baštine: prilog raspravi o pojmu teške baštine*, *Studia ethnologica Croatica*, 31 (1), 239-264. <https://doi.org/10.17234/SEC.31.9> (pristupljeno 26.06.2023.)

3. Drugi svjetski rat

3.1. Nacistička okupacija Nizozemske i Flandrije

Nakon što je rat službeno započeo, Nizozemska i Belgija su objavile svoju neutralnost. Bez obzira na to, Njemačka je započela invaziju na obje zemlje. Budući da je Nizozemska nije imala resurse za obranu, invazija je trajala svega par dana prije nego što je Nizozemska stavljena pod Njemačku vlast. Nizozemska i Belgija bile u jedne od prvih država koje su pale pod Njemački režim. Područje na kojima se dvije države nalaze bilo je potrebno osvojiti zbog zračnih luka i da bi se spriječili napadi Velike Britanije.¹⁶ Za vrijeme invazije, grad Rotterdam bio je najviše pogođen. U tom gradu se vodio većinski dio bitaka. Za vrijeme pregovora oko Nizozemske predaje, Njemačka je bacila bombe na grad te uništila preko 25000 domova. Mete bomba bile su stambene četvrti grada, uglavnom strogi centar. Nekoliko sati nakon, Nizozemska je objavila kapitulaciju. Mnogi Nizozemci bili su zadovoljni kapitulacijom jer je to značilo kraj ratovanja na području Nizozemske.¹⁷

Slika 1: Rotterdam, prije i poslije bombardiranja 1940.

Belgija i Flandrija nisu patile od razaranja zbog brze kapitulacije kralja Leopolda III.¹⁸ Nakon što se predao Njemačkim vlastima, ostatak rata proveo je kao njemački ratni zatvorenik. Kao

---

¹⁶ J. C. Kennedy (2017.) A concise history of The Netherlands, Cambridge University Press

¹⁷ *Germany bombs Rotterdam. The Netherlands surrenders.* Web-stranica muzeja Anne Frank house <https://www.annefrank.org/en/timeline/25/germany-bombs-rotterdam-the-netherlands-surrenders/> (pristupljeno 26.06.2023.)

¹⁸ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (09. lipanj 2023) *Leopold III.* *Encyclopedia Britannica.* <https://www.britannica.com/biography/Leopold-III-king-of-Belgium> (pristupljeno 26.06.2023.)

zatvorenik, pisao je Hitleru te je na taj način nastavljao pružati pomoć svom narodu. Na području Flandrije nastalo je nekoliko koncentracijskih logora i tranzitnih kampova.

3.2. Holokaust u Nizozemskoj i Flandriji

Pojam holokaust koristi se za označavanje sustavnog uništenja Židova i ostalih nearijevskih naroda za vrijeme Drugog svjetskog rata.¹⁹

3.2.1. Holokaust u Nizozemskoj

Ubrzo nakon okupacije, Njemačka je započela sa progonom Židova sa područja Nizozemske. Započeli su sa davanjem otkaza svim Židovima u javnim ustanovama, a sva židovska poslovanja kao i svi Židovi morali su biti registrirani. Time je započela izolacija Židova iz javnog života.²⁰ Dvije godine kasnije, svi Židovi morali su uvijek nositi žutu Davidovu zvijezdu kako bi se mogli raspoznati u javnosti. Ovaj čin osudila je katolička Crkva te su zbog toga kasnije katolički svećenici također bili prevezeni u koncentracijske kampove.

Slika 2 Židovi sa Davidovom zvijezdom ušivenom na kapute

---

¹⁹ holokaust. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=25975>

²⁰ *The Netherlands*, Yad Vashem, The World Holocaust Remembrance Center <https://www.yadvashem.org/righteous/stories/netherlands-historical-background.html> (pristupljeno 26.06.2023.)

Slika 3 Zakrpa žute Davidove zvijezde sa riječi "Židov" u sredini

Nakon obilježavanja, započeo je prijevoz u tranzitne i koncentracijske kampove. Većina Židova iz Amsterdama bila je prevezena u kamp Westerbork, iz kojeg su bili prevezeni u kampove u Istočnoj Europi. Preko sto tisuća Židova bilo je transportirano iz Westerborka. Malo više od pet tisuća je preživjelo odlazak iz kampa.²¹ Zbog geografske pozicije Nizozemske, bilo je teško pobjeći. Zbog nemilosrdne učinkovitosti njemačke administracije i voljne suradnje nizozemskih policajaca, nizozemski Židovi bili su osuđeni na propast. Nakon završetka rata, manje od 25 posto nizozemski Židova preživjelo je holokaust.²²

Jedna od najpoznatijih žrtava Nizozemskog holokausta bila je Anna Frank²³. Anne Frank rodila se u Njemačkoj nedugo prije Hitlerovog preuzimanja vlasti. Njena obitelj je nakon toga pobjegla u Amsterdam u nadi da će tamo biti sigurni. Nakon invazije na Nizozemsku, obitelj Frank otišla je u skrivanje. Tamo je počela pisati dnevnik koji će postati jedan od najvažnijih svjedočanstava Drugog svjetskog rata. 1944. obitelj Frank je otkrivena i transportirana u kamp Westerbork i nakon toga u Auschwitz. Anne je sa sestrom bila prebačena u koncentracijski kamp Bergen – Belsen, gdje su ubrzo obje umrle. Annin otac Otto jedini je preživio koncentracijske logore te je nekoliko godina nakon rata objavio Annin dnevnik, a njihovo skrovište je postalo muzej *Kuća Anne Frank*. Anna Frank ostavila je veliki utisak na Nizozemce, pogotovo na one mlađe. Mladi Utrechta su 1959. godine postavili prvi spomenik Anne Frank u svijetu.²⁴

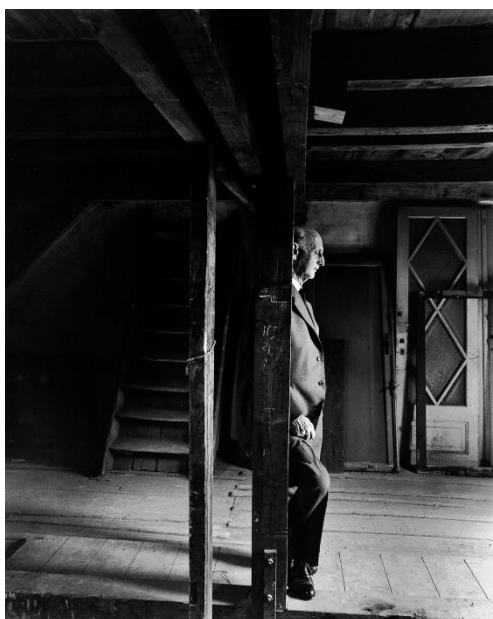
---

²¹ United States Holocaust Memorial Museum. *Westerbork Holocaust Encyclopedia*. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/westerbork> (posjećeno 26.06.2023.)

²² United States Holocaust Memorial Museum. *The Netherlands Holocaust Encyclopedia*. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-netherlands> (posjećeno 26.06.2023.)

²³ Who was Anne Frank? Web-stranica muzeja Anne Frank house, <https://www.annefrank.org/en/anne-frank/who-was-anne-frank/> (posjećeno 26.06.2023.)

²⁴ Web-stranica muzeja Kuća Anne Frank, <https://www.annefrank.org/en/timeline/93/placement-of-the-statue-of-anne-frank-in->

Slika 4 Otto Frank nekoliko sati prije otvaranja muzeja, u nekadašnjem skrovištu

3.2.2. Holokaust u Flandriji

Nakon okupacije Belgije, započeo je jednak proces kao i u Njemačkoj i Nizozemskoj. Svi Židovi morali su biti registrirani, isto kao i sva židovska poslovanja. Ubrzo su ta ista poslovanja bila zatvorena te su Židovi bili odsječeni od javnog života. U travnju 1941. godine flamanska paravojska započela je agresivnu pobunu u Antwerpenu. Glavna meta pobune bile su dvije sinagoge koje su zapalili. U pobuni su napali i gradskog rabina. Njemačke vlasti zabranile su flamanskoj policiji i vatrogascima intervenciju.²⁵ Isto kao i u Nizozemskoj, Židovi su bili obilježeni sa žutom Davidovom zvijezdom. Belgijsko stanovništvo se isprve pobunilo na način da su i ne-Židovi nosili žute zvijezde. Na taj način osigurali su vremena Židovima za bijeg i spašavanje.²⁶ 1942. godine započelo je transportiranje Židova u kampove. U početku su svojevrijedno išli jer im je bilo rečeno da idu u radne kampove. U početku su iz Belgije bili prevezeni Židovi drugih nacionalnosti koji su se u Belgiji bili sakrivali. U rujnu iste godine, Njemački službenici ulazili su u domove Židova, zapljenjivali im stvari te ih slali u kampove. Tada su prvi puta belgijski Židovi bili prevezeni u tranzitne kampove. Većina njih bilo je prevezeno u kamp Mechelen kod Antwerpena, a od tamo su bili prevezeni u Auschwitz. Velika

---

[utrecht/#:~:text=The%20bronze%20statue%20was%20made,Anne%20Frank%20in%20the%20world.](#)
(posjećeno 27.06.2023.)

²⁵ L. Saerens (1998.) *Antwerp's Attitudes towards the Jews from 1918 – 1940 and its Implications for the Period of Occupation*. Belgium and the Holocaust: Jews, Belgians, Germans, D. Michman (ur.) Jerusalem: Yad Vashem, str. 117

²⁶ *Nazis in Belgium Revive Edict Imposing Yellow Badges on Jews* (1942) Jewish Telegraphic Agency <https://www.jta.org/archive/nazis-in-belgium-revive-edict-imposing-yellow-badges-on-jews> (posjećeno 27.06.2023.)

većina Flandrijskih Židova bila je izdana od strane sugrađana koji su od toga zarađivali. Najviše Židova bilo je transportirano iz Antwerpena i Bruxellesa.²⁷

Slika 5 Transitni kamp Mechelen, 1942. Godine

3.3. Teška baština Drugog svjetskog rata

Drugi svjetski rat bio je jedno od najmračnijih razdoblja u povijesti. To razdoblje obilježeno je razaranjem i kršenjem ljudskih prava. U središtu svega toga nalazile su se Nizozemska i Flandrija. Ove zemlje bile su među glavnim metama nacističkog režima od početka rata. Usprkos svemu, ove regije su se također suprotstavile okupatoru. Teška baština tog vremena i danas oblikuje identitet Nizozemske i Flandrije. Muzeji i spomenici posvećeni poginulim žrtvama i herojima rata pomažu u očuvanju i razumijevanju teške baštine.

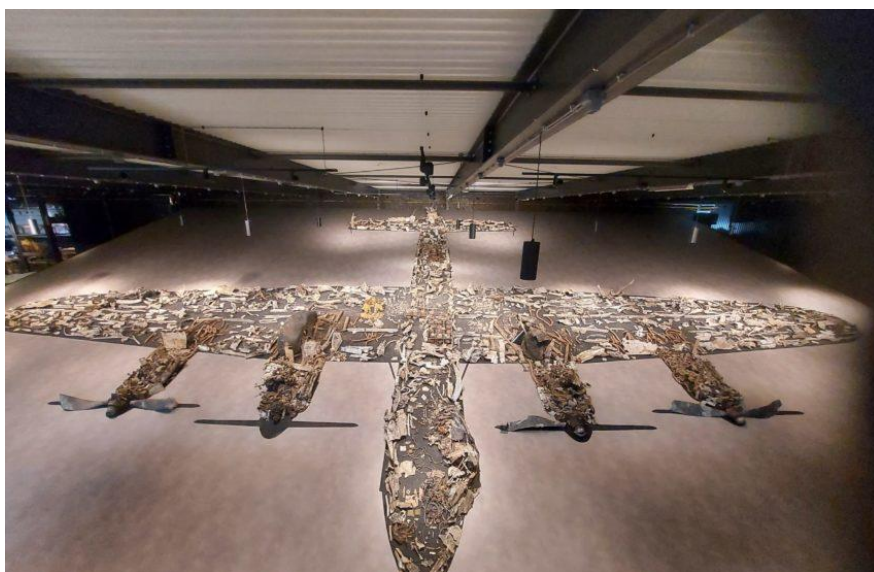
Muzej rata Overloon²⁸ nalazi se u istoimenom gradu u Nizozemskoj. Otvoren je 1946. godine te je jedan od najstarijih muzeja u Europi posvećen Drugom svjetskom ratu. Nalazi se na mjestu bitke Overloona. U muzeju se može vidjeti povijest rata, zbirka vojnih vozila korištenih za vrijeme rata, oružje, municija i slično U Lancaster paviljonu izložen je britanski vojni avion koji je bio srušen na području Belgije.

---

²⁷ L. Yahil (1991.) *The Holocaust: the fate of European Jewry, 1932 – 1945*, New York: Oxford University Press, str. 393.-394.

²⁸ Web-stranica muzeja, <https://www.oorlogsmuseum.nl/en/> (posjećeno 27.06.2023.)

Slika 6 Vojni avion Lancaster NN775

Utvrda Breendonk²⁹ je za vrijeme rata služila kao nacistički kamp za području Flandrije. Nalazi se u blizini grad Antwerpen. Nakon rata proglašena je nacionalnim spomenikom te je kasnije prenamijenjena u muzej. Danas je najbolje očuvani primjer zarobljeničkog kampa. U muzeju je moguće vidjeti fotografije iz kampa za vrijeme Drugog svjetskog rata. Fotografije prikazuju svakodnevni život zarobljenika. Neki od zarobljenika su preživjeli rat pa se uz fotografije nalaze i njihova svjedočanstva iz rata.

*Joods Monument*³⁰ posvećen je svim Židovima Nizozemske koji su svoj život izgubili za vrijeme Drugog svjetskog rata. Postavljen je 2021. godine u židovsku četvrt u Amsterdamu. Spomenik se sastoji od preko sto tisuća pločica sa imenima svih preminulih. Osim fizičkog u Amsterdamu, također postoji i online virtualna verzija spomenika.

---

²⁹ Web-stranica muzeja, <https://breendonk.be/en> (posjećeno 27.06.2023.)

³⁰ Web-stranica spomenika, <https://www.holocaustnamenmonument.nl/en/home/> (posjećeno 27.06.2023.)

Slika 7 Dio spomenika židovskim žrtvama, Amsterdam

Kao što je već spomenuto, jedna od važnijih osoba u Drugom svjetskom ratu bila je Anna Frank. Kuća u kojoj je provela zadnje godine svog života i danas stoji na istoj adresi. Muzej Kuća Anne Frank³¹ nalazi se u centru Amsterdama. Muzej je svoja vrata otvorio 1960. godine. Muzej ima stalni postav na kojem se nalaze predmeti koji povezani sa Annom Frank i drugim ljudima koji su se također sakrivali u istoj kući. Na slici 8 vidimo zid koji je Anna ukasila raznim slikama i fotografijama kako bi si uljepšala sobu. Na slikama 9 i 10 prikazan je originalan dnevnik koji je također izložen u muzeju. Na slici 11 prikazan je originalan regal koji je služio kao paravan na ulazu u skrovište. Budući da se radi o originalnom regalu, ograđen je staklom kako bi se zaštitio od uništavanja. Na internetskoj stranici muzeja nalazi se informacija da muzej zbog svoje teške tematike nije prikladan za djecu.

Slika 8 Slike na zidu u sobi Anne Frank

---

³¹ Web-stranica muzeja Kuća Anne Frank, <https://www.annefrank.org/en/> (posjećeno 22.08.2023.)

Slika 9 Posjetitelji muzeja čitaju originalan dnevnik

Slika 10 Originalan dnevnik Anne Frank

Slika 11 Regal za knjige koji je sakrivao tajni ulaz u skrovište

4. Kolonijalna prošlost

Kolonijalna prošlost predstavlja važan dio povijesti mnogih država Europe. Kolonijalizam je bio važan dio Nizozemske i Flandrijske povijesti zbog toga što su preko kolonijalizma gradili svoju industriju i povećavali svoje bogatstvo. Za vrijeme kolonijalizma, Nizozemska i Flandrija bile su dio jedne države tj. Nizozemskog Carstva. Njihove kolonije bile su dio Kraljevine Nizozemske sve do suvremenih dana, a većina je samostalnost dobila nakon Drugog svjetskog rata. Kao što je već prije spomenuto, Nizozemske kolonije nalazile su se uglavnom u Aziji, s izuzetkom Južne Afrike, Surinama i nekoliko Karipskih otoka.

4.1. Azija

Nizozemsko Carstvo ime je za razne kolonije koje su bile pod vlasti Nizozemske od 17. stoljeća. Potaknuti kolonijalizmom Španjolske i Portugala, Nizozemci su također krenuli njihovim stopama. Primarna meta kolonijalizma bila je jugoistočna Azija, točnije područje današnje Indonezije. Tamo je bila najveća i najunosnija nizozemska kolonija. Zbog iskustva u borbi sa vodom, Nizozemska je brzo uzela kontrolu nad cijelim Indijskim oceanom.

Kolonizacija Indonezije prikazana je kao misija civiliziranja nacije. Za Indoneziju, kao i za većinu Azije, vjerovalo se kako su primitivni i unazađeni te da će im Europa moći pomoći. Glavni razlog kolonizacije bio je monopol nad trgovinom i nabavkom začina. Kolonizacija nije bila mirno preuzimanje vlasti, već su mnogi domorodci Indonezije bili silovani, zatvarani te ubijani.³²

Godine 1602. osnovana je Nizozemska Istočno Indijska kompanija (na dalje poznata kao VOC) uz pomoć koje Nizozemska ulazi u preoceanski rat sa Portugalom u nadi preuzimanja njihovih kolonija. U tome su bili uspješni te je Nizozemska postala u Europi znana kao „vladar voda“.³³ Između 1602. i 1796. VOC je u azijskim vodama zaposlio preko milijun Europljana, više nego bilo koja europska velesila tih godina.

Godine 1619. Jan Pieterszoon Coen postao je general VOC-a. On je bio odgovoran za genocid nad narodom Banda otočja. Prije dolaska na otočje, tamo je živjelo oko petnaest tisuća ljudi. Povod genocidu bio je monopol nad plantažama i VOC-ovo nezadovoljstvo radom

---

³² O. Tasevski (2020.) *The Dutch are Uncomfortable With Being History's Villains, Not Victims*, Foreign Policy Magazine, <https://foreignpolicy.com/2020/08/10/dutch-colonial-history-indonesia-villains-victims/#:~:text=The%20colonization%20of%20Indonesia%2C%20which,would%20civilize%20and%20modernise%20them.> (posjećeno 28.06.2023.)

³³ Dutch Empire (2020.) *New World Encyclopedia*, [https://www.newworldencyclopedia.org/p/index.php?title=Dutch_Empire&oldid=1041218.](https://www.newworldencyclopedia.org/p/index.php?title=Dutch_Empire&oldid=1041218) (posjećeno 28.06.2023.)

domorodaca. Pri dolasku na otok, Nizozemska je tražila da se veoma vrijedan muškatni oraščić prodaje samo njima. Bandaovci su odbili, što je Nizozemce potaklo na potpuno istrebljenje naroda. Većina je bila ubijena, a manjina porobljena. Kako bi poslali poruku ostalim narodima, poglavice Bandaovaca, *Orangkaye*, su prvotno zarobili, zatim ih ubili te njihove glave izložili njihovom narodu. Nakon što je Coen zadobio kontrolu nad otočjem, zaposlio je radnike tadašnjih kolonija te osigurao monopol nad muškatnim oraščićem.³⁴

Ostatak stoljeća VOC je počeo stagnirati kao trgovinska sila te je postao više fokusiran na razvoj Indonezije kao kolonije. Povod tome bio je dolazak ostalih europskih zemalja do Azije. Postepena stagnacija pretvorila se u postepen kraj VOC-a, barem u Aziji. Kompanija je nastavila i dalje poslovati iz centralnog ureda u Nizozemskoj.³⁵

Još jedna kolonija koja je bila bitna za Nizozemsku trgovinu bio je otok Ceylon, točnije današnja država Šri Lanka. Šri Lanka je bila već pod Portugalskom vlasti kada je Nizozemska stigla. Budući da je Nizozemska Ceylon vidjela kao stanicu između Južne Afrike i Indonezije, zadržali su se samo na obali, dok je unutrašnjost ostala pod Portugalom. Osim Šri Lanke, pod Nizozemskom vlasti još je bio dio Taiwana, dio današnje Malazije, japanski otok Deshima te su imali nekoliko posjeda unutar Irana i Pakistana.³⁶

4.2. Južna Afrika

Nizozemska je, kao i na Šri Lanki, u Južnoj Africi³⁷ tražila stanicu prije dolaska do Indonezije. Rt Dobre Nade bio je mjesto za koje su se odlučili. Budući da tamo nije bilo nikakvih plantaža, Nizozemci su tamo osnovali svoj grad koji su koristili kao odmorište. Taj grad je Cape Town, danas jedan od većih gradova Južne Afrike. Glavna uloga Cape Towna bila je osigurati brodove sa gorivom i hranom, a pomorcima pružiti mjesto za odmor. Mnogi pomorci su u ovoj koloniji pronašli žene te su odlučili napustiti pomorski život. Cape Town je tako od privremenog mjesta za odmor, postao trajna nizozemska kolonija sve do 1806. kada je Velika Britanija preuzela. Utjecaj nizozemskog kolonijalizma u Južnoj Africi prisutan je i danas. Jedan od službenih jezika, Afrikaans, razvio se iz nizozemskog te su izgovorom i pisanjem veoma slični.

---

³⁴ H. F. Isnaeni (2010.) *The VOC Genocide – Historia*, Historibersama, <https://historibersama.com/the-voc-genocide-historia/> (posjećeno 28.06.2023.)

³⁵ F. Gaastra (2003), *The Dutch East India Company: Expansion and Decline*, Zutphen: Walberg Pers

³⁶ C. Laarman (2013.) *Dutch colonization and settlement*, The Encyclopedia of Global Human Migration

³⁷ *The Dutch Settlement*, South African History Online, <https://www.sahistory.org.za/article/dutch-settlement> (posjećeno 28.06.2023.)

4.3. Sjeverna i Južna Amerika

Uz VOC, Nizozemska je osnovala novu kompaniju, Nizozemsku Zapadno Indijsku Kompaniju (WIC) koja je djelovala na području Atlantskog oceana. Nizozemska je u Americama tražila kombinaciju onoga što ima u Aziji i Africi. Tako su u Sjevernoj Americi, na području istočne obale počeli graditi svoje kolonije. Zemlju su kupovali od Indijskih domorodaca. Novo nastalu koloniju nazvali su Nova Nizozemska. Novi Amsterdam je bila sljedeće osnovna kolonija. Na području kolonija, Nizozemci su bili u stalnom konfliktu s domorodcima. Kao i ostatak Europe, sa sobom su donijeli nove bolesti za koje domorodci nisu imali lijekove. S godinama Nizozemska je postajala sve slabija na području Sjeverne Amerike te je kolonije predala Velikoj Britaniji. S gubitkom ovih kolonija, mogli su više pažnje posvetiti Surinamu na kojem su imali kontrolu nad plantažama muškato oraščića. Tamo su vidjeli bolju budućnost za Carstvo nego na području Novog Amsterdama. Na području Novog Amsterdama (danas New York) i dalje su vidljivi tragovi kolonijalizma npr. imena kvartova (Harlem prema Nizozemskom gradu Haarlem, Brooklyn prema Breukelen i Wall Street prema Waal Straat).³⁸

Suriname je bila druga nizozemska kolonija koja je bila važna za trgovinu i začine. Nizozemska je iz Surinama izvozila šećer, kavu, kakao, pamuk i drvo. Za vrijeme kolonijalizma, Suriname je također bio znan pod imenom Nizozemska Guiana (u to vrijeme postojale su i Britanska Guiana i Francuska Guiana). Pod ovo ime spadale su u sve ostale Nizozemske kolonije koje su se nalazile u blizini. Budući da je Suriname bio pod kontrolom Nizozemske i WIC-a, na plantažama su radili robovi koji su bili prevezeni iz Afrike, najčešće Gane.³⁹ Utjecaj kolonijalizma i danas je vidljiv na području Surinama – službeni jezik je nizozemski (uz nekoliko autohtonih jezika), himna države je na nizozemskom jeziku, stanovnici države uglavnom su potomci robova koje je Nizozemska tamo dovela.

4.4. Postkolonijalizam

Hrvatska enciklopedija kaže da je postkolonijalizam „odnos bivših kolonijalnih sila (Velika Britanija, Francuska, Španjolska, Portugal) prema državama Afrike, Azije i Kariba. On se uvelike razlikuje od izravnog izrabljivanja karakterističnoga za kolonijalno razdoblje, no neki autori tvrde da i postkolonijalni odnos ide na štetu novostvorenim državama, ograničavajući

---

³⁸ *The Rise and Fall of New Netherland*, National Park Service, <https://www.nps.gov/mava/learn/historyculture/new-netherland.htm#:~:text=Soon%20Dutch%20colonists%20were%20claiming,east%20as%20the%20Connecticut%20River>. (posjećeno 28.09.2023.)

³⁹ *History of Suriname*, Britannica. <https://www.britannica.com/place/Suriname/History> (posjećeno 28.06.2023.)

njihovu neovisnost. To se poglavito očituje u gospodarstvima bivših kolonija, u kojima i dalje dominiraju velike međunarodne kompanije iz bivših kolonijalnih matica.⁴⁰ Postkolonijalizam u Nizozemskoj predstavlja suočavanje s vlastitom kolonijalnom prošlošću, nasljeđem kolonijalizma te promjenama koje su proizašle u Nizozemskoj zbog kolonijalizma. Postkolonijalizam u Nizozemskoj možemo promatrati kroz umjetnost, književnost i ispovijesti potomaka koloniziranih.

Dio Nizozemske i dalje ne može prihvatiti kolonijalnu prošlost svoje zemlje. Glavni razlog tome može biti taj što se Nizozemska rijetko spominje kao kolonijalna sila, za razliku od Velike Britanije ili Francuske. Jedan od načina na koji se Nizozemska pokušava s time nositi je angažiranje umjetnika iz bivših kolonija da postave izložbe u muzejima diljem zemlje, npr. izložba *Beyond the Dutch* koja je bila postavljena u Centraal Museum-u u Utrechtu 2009. godine.⁴¹

U 2021. nizozemski Rijksmuseum postavio je izložbu koja je također prikazivala osobna iskustva u kolonijama. Fokus ove izložbe bio je na ropstvu u kolonijama te na koji način je Nizozemska tretirala ljude u njima. Na postavu izložbe radili su ljudi koji imaju korijene u bivšim kolonijama. „Moji predci su Europljani, Afrikanci i Azijati. Bili su porobljivači, robovi i radni migranti. Ova zamršena kolonijalna prošlost prihvaćena je na Karibima brže nego u Europi, ali sada mi slijedimo taj primjer“, (Pound, C. 2021.), kaže Smeulders koja je podrijetlom iz Surinama. Na izložbi su se mogla vidjeti djela na kojima su nizozemski službenici okićeni stvarima koje su napravili robovi te ispovijesti samih robova tj. njihovih potomaka.⁴²

Postkolonijalizam Nizozemske najbolje se očituje u književnosti bivših kolonija, pogotovo Indonezije koja je najviše patila pod Nizozemskom. Najpoznatiji pisci Indijsko-nizozemskog kanona su Multauli, P.A. Daum i Louis Couperus. Njihova djela prevedena su na mnogo jezika, uključujući i engleski. Glavne odlike postkolonijalističke literature su eurocentrizam (pisanje iz pozicije Europljanina), transkulturacija (povezivanje kulture kolonizatora i kolonije), dislokacija (promjena lokacija npr. kolonizator koji ostaje u koloniji), dekulturnizacija

---

⁴⁰ postkolonijalizam. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49693>

⁴¹ A. Smits (2011.) *The Netherlands in Post-Colonial Perspective*, Framedframed, <https://framerframed.nl/en/dossier/niet-willen-weten-nederland-in-postkoloniaal-perspectief/> (posjećeno 28.06.2023.)

⁴² C. Pound (2021.) *How the Dutch are facing up to their colonial past*, BBC Culture, <https://www.bbc.com/culture/article/20210601-how-the-dutch-are-facing-up-to-their-colonial-past> (posjećeno 28.06.2023.)

(gubitak vlastite kulture) i binarna opozicija (Europa je prikazana kao civilizirana nacija, a Istok kao barbari).

Mnogi današnji stanovnici Nizozemske su također potomci kolonijalizma. Zbog toga u Nizozemskoj postoji dugoročno pitanje identiteta. Mnogo ljudi se ne osjeća kao da pripadaju Nizozemskoj zbog toga što im predci potječu iz kolonija, ali se ne osjećaju ni kao da su dio Indonezije ili Surinama zbog toga što su cijeli život proveli na području Nizozemske, gdje žive u skladu sa tradicijama i kulturom „drugih“. Postkolonijalni diskurs uvelike pomaže oko pitanja identiteta, pogotovo za mlade Nizozemce. Oni danas mogu bolje vidjeti i shvatiti svoju povijest te odlučiti kako će ju integrirati u svoj osobni identitet.

5. Trgovina robljem

Kao što je rečeno u prijašnjem poglavlju, na području nizozemskih kolonija, u većini slučajeva, radili su robovi. Nizozemska je aktivna u trgovini robljem više od dva stoljeća. Nakon koloniziranja Sjeverne i Južne Amerike, mnoge europske sile su radnu snagu tražile na području Afrike. Autohtono stanovništvo Amerika nije bilo dovoljno jako fizički niti su imali dovoljno razvijen imunitet.

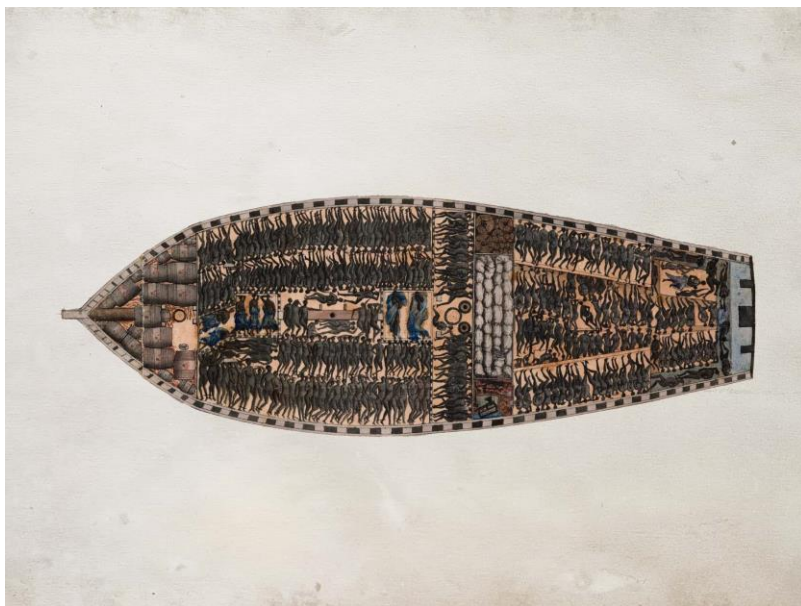
Nizozemska interes za ropstvo razvija nakon što je od Portugala preuzela dio Brazila. Nakon toga WIC kreće u Afriku te u Gani postavlja središte trgovine. Europa je promijenila način na koji je ropstvo do tada funkcioniralo. Robovi su prije postali ljudi koji su izgubili u ratu te su bili zapravo zatvorenici. Dolaskom Europe u Afriku, ropstvo postaje pitanje trgovine te onaj koji je spreman najviše platiti će dobiti radnike za plantaže. Kao rezultat ropstvo postaje lukrativna prilika za posao te se na stanovnika afričkih država gleda kao na resurse i robu, a ne kao na ljudska bića.⁴³

WIC je na početku trgovine imao pravila kako situacija na brodu koji prevozi robove mora izgledati – svatko mora imati pristup hrani, vodi, medicinskoj pomoći i higijeni. Na brodu je također trebalo biti ugodno, sa dosta prostora za sve. Ta pravila su bila zaboravljena ubrzo nakon nastajanja. Razlog tome bio je financijski, kupovalo se više robova nego što se moglo prevesti do Južne Amerike u prihvatljivim uvjetima. Jedna od osam osoba prevoženih kao roblje nije preživjelo putovanje.⁴⁴

---

⁴³ *Witte handel in zwarte mensen*, NOS, <https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html> (posjećeno 29.06.2023.)

⁴⁴ *Witte handel in zwarte mensen*, NOS, <https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html> (posjećeno 29.06.2023.)

Slika 12 Primjer jednog broda koji prevozi robove

WIC je za centar trgovine ropstva u Karibima odabrao Curacao. Taj otok je ubrzo postao centar ropstva u cijelim Karibima. Robovi dovezeni iz Afrike, prvo su bili smješteni na Curacao kako bi mogli biti izliječeni i kako bi se pripremili za daljnji rad. Također su bili i uređivani kako bi bili bolje prodani. Trgovina na Curacaou bila je otvorena za sve, ne samo za Nizozemsku. Nekolicina robova ostala je na Curacaou kako bi radili na luci i brinuli o novim robovima koji su svakodnevno dolazili.⁴⁵

Nizozemska je robove kupovala za rad na plantažama u Surinamu. Na plantažama šećera, kave i pamuka radilo je preko sto robova, među kojima je bilo i žene i djece. Afrikanci su bili smatrani nižom rasom od Nizozemaca te su često bili ubijani ako bi im se suprotstavili. Vlasnici plantaža mogli su postavljati hijerarhiju među robovima – oni koje rade u polju ili oni koji rade u kući. Često se događalo da su Afrikanke bile silovane te su ostale trudne. Budući da su ta djeca bile svijetlije puti, dobivali su bolje poslove na plantaži te nisu dobivali okrutan tretman kao oni tamnopotiji.⁴⁶

Nizozemska je također bila dio *De driehoekshanel* tj. „trgovački trokut“. To je značilo da su iz Nizozemske brodovi plovili u Afriku. Ti brodovi nosili su tekstile, oružje i barut onim Nizozemcima koji su radili na području Gane. Zatim su brodovi iz Gane prevozili robove na

⁴⁵ Historiek (2021.) *Slavernij – Suriname & Curacao*, Historiek, <https://historiek.net/slavernij-suriname-a-curacao/4386/> (posjećeno 29.06.2023.)

⁴⁶ *Witte handel in zwarte mensen*, NOS, <https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html> (posjećeno 29.06.2023.)

područje Amerika. Nakon toga su se brodovi sa dobrima vraćali natrag u sjedišta na području Nizozemskog Carstva. Gradovi unutar Carstva su najviše profitirali od ove vrste trgovine.⁴⁷

Slika 13 Prikaz "trgovački trokut"

Kraj legalne trgovine robovima bio je 1814. godine, ali Nizozemska je službeno ukinula ropstvo 1863. godine, skoro pedeset godina kasnije. U Nizozemskim Antilima, tj. Karibima ropstvo je službeno ukinuto deset godina nakon što je bilo ukinuto u Kraljevstvu. Ona je bila jedna od zadnjih europskih zemalja da je to učinila. Interesi robova i dalje nisu bili bitni. Nakon ukidanje ropstva prednost su imali njihovi vlasnici jer se vjerovalo da su oni zapravo na gubitku. Robovi u Surinamu su i nakon ukidanja ropstva morali raditi na plantažama, kao jeftina radna snaga. Bili su jedva plaćeni te nisu imali potpunu slobodu. Tek nekoliko godina kasnije bili su slobodni napustiti plantaže ako su to htjeli. Na plantaže su tada dovedeni radnici iz Azije, koji su radili u jednakim uvjetima.⁴⁸ Nizozemski utjecaj u trgovini robljem procjenjuje se na između 5 i 7 posto, što znači da su iz Afrike prevezli oko šesto tisuća ljudi.⁴⁹

Nizozemska povezanost u trgovini robljem danas se ne spominje prečesto. Budući da se odvijala daleko od Nizozemske, narod u Europi nije bio pogođen time što se događa. Danas je u Nizozemskoj i dalje prisutna rasna napetost koja proizlazi iz tog doba.

Godine 2002. osnovan je Nacionalni institut za proučavanje nizozemskog ropstva i njegovog naslijeđa (niz. *Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis*) nakon što je

⁴⁷ Redactie (2020.) *Trans-Atlantische driehoekshandel*, Historiek, <https://historiek.net/driehoekshandel-trans-atlantisch/76128/> (posjećeno 29.06.2023.)

⁴⁸ *Witte handel in swarte mensen*, NOS, <https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html> (posjećeno 29.06.2023.)

⁴⁹ *Dutch involvement in the transatlantic slave trade and abolition* (2013.) African studies centre Leiden, <https://www.ascleiden.nl/content/webdossiers/dutch-involvement-transatlantic-slave-trade-and-abolition> (posjećeno 29.06.2023.)

ministar van Boxtel u ime Vlade izrazio žaljenje za sudjelovanje Nizozemske u trgovini robljem. Institut je zamišljen kao mjesto gdje se povijest ropstva može istraživati, gdje se ljudi mogu educirati te je posvećen svima koji su bili dio te povijesti. Cilj Instituta je Nizozemsku ulogu u trgovini robovima prikazati cijelom svijetu, ali i samoj zemlji u kojoj se nalazi.⁵⁰

Svakog prvog dana u srpnju, bivše nizozemske kolonije slave kraj ropstva. U Surinamu, na Karipskim otocima i u Amsterdamu održava se festival *Keti Koti*. Ime festivala dolazi iz surinamskog jezika sranantongo, a samo ime znači „slomljeni lanci“. Bivše kolonije slave kraj ropstva obučene u tradicionalne kostime i sa velikim paradama. Šarenim kostimima pokazuju svoju kulturu koja im je bila oduzeta za vrijeme ropstva. U Surinamu se festival odvija kroz cijelu državu, dok je u Nizozemskoj ograničen samo na park Oosterpark u Amsterdamu, gdje se nalazi i „spomenik ropstvu“ (niz. *Slavernijmonument*).⁵¹ Spomenik, koji je napravio surinamski umjetnik Erwin de Vries, sastoji se od tri dijela. Prvi predstavlja mračnu povijest ropstva, drugi predstavlja otpor, a treći predstavlja čežnju za slobodom te boljom budućnosti.⁵²

---

⁵⁰ *Whitewashed Slavery Past? The (Lost) Struggle Against Ignorance about the Dutch Slavery History* (2014.) Humanity in Action Nederland, https://humanityinaction.org/knowledge_detail/whitewashed-slavery-past-the-lost-struggle-against-ignorance-about-the-dutch-slavery-history/ (posjećeno 29.06.2023.)

⁵¹ C. Nwanazia (2023.) *Keti Koti: the most significant Dutch holiday you've probably never heard of*, Dutchreview, <https://dutchreview.com/culture/keti-koti-and-its-significance-in-the-netherlands/> (posjećeno 29.06.2023.)

⁵² *Slavernijmonument (slavery monument)* I Amsterdam, <https://www.iamsterdam.com/en/whats-on/calendar/attractions-and-sights/sights/slavernijmonument-slavery-monument> (posjećeno 21. 08. 2023.)

Slika 14 Vizual Ketu Koti-a

Slika 15 Spomenik kraja ropstva u Oosterparku

6. Strategije i inicijative za suočavanje s teškom baštinom

Danas se Nizozemska i Flandrija pokušavaju nositi sa svojom prošlošću i teškom baštinom. Kako se ne bi zaboravilo ono što se zemljama dogodilo, ali i ono za što su bile odgovorne, postoji mnogo muzeja, izložba i predavanja koji pomažu educirati narod. U radu je već spomenuto nekoliko, a u ovom poglavlju biti će pregled još nekoliko institucija koje se time bave.

U Nizozemskoj postoji mnogo muzeja koji se bave prošlošću Drugog svjetskog rata. Neki od njih nalaze se u područjima koji su bili teško pogođeni ratom, npr. u Amsterdamu i Rotterdamu. Drugi su stare tvrđave koje su nakon rata pretvorene u muzeje. Svaki muzej sadrži drugačije postave. Većina se bavi oružjem i sveopćom nacističkom okupacijom, ali postoje i specifični muzeji poput Muzeja Engleskih veslača (niz. *Museum Engelandvaarders*) u Noordwijku koji kroz svoj postav priča priču o mladima koji su iz Nizozemske otišli u Veliku Britaniju kako bi se od tamo mogli boriti protiv nacista. Također postoji nekoliko muzeja posvećenih Židovima i holokaustu.⁵³ U Nizozemskoj postoji puno više spomenika koji predstavljaju žrtve ili heroje rata. Dok je muzeje lakše pronaći u velikim gradovima ili u blizini bitaka, spomenici se mogu pronaći diljem cijele zemlje, gotovo u svakom selu. U Flandriji, kako bi se odala počast, mnoge ulice nose imena žrtava i heroja.

Što se kolonijalizma i trgovine robljem tiče, postoji više izložbi u muzejima nego samih muzeja. Najveći dio posvećen kolonijalizmu nalazi se u Rijksmuseumu. Većina predmeta čine slike koje prikazuju život u kolonijama, a manji dio čine umjetnine i predmeti nastali od strane koloniziranih.⁵⁴ Većina tih predmeta su u vrijeme postkolonijalizma vraćeni u zemlje tadašnjih kolonija ili su postali dijelom privatnih zbirki. Tema kolonijalizma je danas prisutna i u obrazovnom sustavu Nizozemske, gdje je moguće čak i dobiti diplomu iz tog područja. Primjerice, Sveučilište Leiden nudi smjer na diplomskom studiju pod nazivom „Colonial and Global History“.⁵⁵ Trenutni kralj Nizozemske odobrio je istraživanje o ulozi kraljevske obitelji u kolonijalnoj prošlosti zemlje. Istraživanje će trajati tri godine i obuhvaćat će povijest cijelog kolonijalizma, od 16. stoljeća do kraja razdoblja postkolonijalizma. Nizozemska vlada se 2022.

---

⁵³ *Museums*, WO2, <https://www.tweedewereldoorlog.nl/musea/> (posjećeno 30.06.2023.)

⁵⁴ *Colonial Past*, web-stranica Rijksmuseum, <https://www.rijksmuseum.nl/en/tour/b14ca0d2-1ddc-4cc0-9b8a-3e9bc1e5f9c7> (posjećeno 30.06.2023.)

⁵⁵ Web-stranica Sveučilišta Leiden, diplomski program <https://www.universiteitleiden.nl/onderwijs/opleidingen/master/history/colonial-and-global-history> (posjećeno 30.06.2023.)

godine također javno ispričala za uključenost u trgovini robljem te objavila kako bi uskoro trebao biti i otvoren muzej ropstva.⁵⁶

O ropstvu se u Nizozemskoj i dalje praktički ne govori. U cijeloj zemlji postoji tek nekoliko spomenika te je nekoliko muzeja imalo izložbe. Najznačajnija izložba o ropstvu nalazila se, kao i o kolonijalizmu, u Rijksmuseumu. To je također i bila jedna od prvih izložbi na tu temu. Izložba pod imenom „Ropstvo, deset istinitih priča“ (niz. *Slavernij, Tien waargebeurde verhalen*) se sastojala od deset priča onih koji su bili ropstvom pogođeni, s područja Brazila, Surinama, Karipski otoka, Južne Afrike i Azije. Na izložbi su bili predmeti iz raznih muzeja i privatnih zbirki, poput predmeta koji su robovima imali veliko značenje, poput nakita i ostalih osobni predmeti te alati kojima su se koristili za rad na plantažama. Izložba se u muzeju nalazila u do kolovoza 2021. godine, a danas ju je moguće vidjeti na internetskoj stranici muzeja. Uz slikovne i audio fragmente prikazane su priče svih deset osoba te predmeti i izložbene prostorije.⁵⁷ Na slikama su prikazani neki od predmeta koji su se nalazi na izložbi. Na slici 16 nalazi se mjedeni ovratnik kakve su nosili dječaci afričkih država. Ovakve ogrlice uglavnom su se davale kućnim ljubimcima, što svjedoči dehumanizaciji robova u Kraljevstvu. Slika 17 prikazuje ženu Oopjen Coppit. Ona je za ovu izložbu bitna zato što je jedna od mnogih ljudi koji su profitirali od trgovine robljem. Ovaj portret ju prikazuje na dan njena vjenčanja. Njen muž bio je vlasnik najveće rafinerije šećera u Amsterdamu, a taj šećer je dolazio sa plantaža u Južnoj Americi.⁵⁸

---

⁵⁶ Reuters in Amsterdam, *Dutch king commissions research into royal role in colonialism* (2022.) The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/dec/06/research-into-royal-role-in-colonialism-commissioned-by-dutch-king> (posjećeno 30.06.2023.)

⁵⁷ *Slavernij, Tien waargeburde verhalen*, web-stranica Rijksmuseuma, <https://www.rijksmuseum.nl/nl/zien-en-doen/tentoonstellingen/afgelopen/slavernij> (posjećeno 30.06.2023.)

⁵⁸ Van Leeuwen, A. (2021.) *Slavernij-expositie in het Rijksmuseum: 'Je blijft een verhaal van geweld en uitbuiting vertellen in een esthetische omgeving'*, de Volkskrant, <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/slavernij-expositie-in-het-rijksmuseum-je-blijft-een-verhaal-van-geweld-en-uitbuiting-vertellen-in-een-esthetische-omgeving~bedf0778/?referrer=https://www.google.com/> (posjećeno 21.08.2023.)

Slika 16 Mjedeni ovratnik, 1689.

Slika 17 Rembrandt van Rijn, *Portret Oopjen Coppit*, 1634.

O sudjelovanju Nizozemske u trgovini robljem održalo se i nekoliko predavanja, zadnje je bilo održano u lipnju 2023. godine, u knjižnici u gradu Zoetermeer.⁵⁹

---

⁵⁹ *Lezing: Het slavernijverleden van Nederland*, web-stranica gradske knjižnice, <https://www.bibliotheek-zoetermeer.nl/activiteiten/agenda/Lezing-het-slavernijverleden-van-Nederland.html> (posjećeno 30.06.2023.)

Nizozemska je dug niz godina prešućivala dio povijesti u kojoj je ona prikazana kao negativac. Danas to više nije situacija. Uz pomoć svih muzeja, izložbi i predavanja, Nizozemska je korak bliže prihvaćanju svoje prošlosti. U Nizozemskoj se danas vode i otvoreni razgovori o svakom aspektu njihove prošlosti. Kako bi se razgovor nastavio važno je snažnije uključivanje tijela državne vlasti, što se počelo događati nakon što je kralj osudio kolonijalizam i Vlada pokrenula proces otvaranja muzeja ropstva.

7. Zaključak

U ovom završnom radu prikazana je teška baština Nizozemske i Flandrije. Prikazana je bogata i komplicirana prošlost koja je, do danas, oblikovala njihov identitet, ali također ostavila posljedice koje na te regije i dalje imaju veliki utjecaj. Povijest Nizozemske i Flandrije, s naglaskom na nacističkoj okupaciji i holokaustu te kolonizaciji prikazuje dijelove prošlosti s kojom se regije i dalje ne znaju nositi. Razdoblje trgovine robljem ostavilo je teške posljedice na afričke zajednice te je izazvalo mnogo društvenih i kulturnih promjena.

Suočavanje s teškom baštinom postalo je ključno pitanje za Nizozemsku i Flandriju. Uz povijest ovih regija, prikazani su i muzeji, spomenici i inicijative koje su nastale s ciljem istraživanja, dokumentiranja i prikazivanja teške baštine. Oni igraju ključnu ulogu u prenošenju i čuvanju sjećanja na teške povijesne događaje. Mogu služiti kao mjesta odavanja počasti žrtvama, ali i kao ustanove za obrazovanje. Kroz interaktivne izložbe i edukativne programe, teška baština postala je pristupačna široj javnosti.

Suočavanje s teškom baštinom je dugotrajan proces koji zahtjeva neprestane napore. Za ove regije, bitno je nove generacije na vrijeme educirati o istinitim događajima koji su se dogodili kroz povijest. To je moguće učiniti kroz nastavne materijale te redovne posjete muzejima i relevantnim izložbama. Otvoreni razgovor također je bitan za stvaranje stvarne slike prošlosti.

Teška baština je za Nizozemsku i Flandriju teško i kompleksno područje istraživanja. Kroz proučavanje povijesti i razumijevanje naslijeđa, možemo doći do važnih lekcija za budućnost. Suočavanje s teškom baštinom nije samo obaveza prema prošlosti, veći i prema budućnosti. Ova baština može također služiti kao podsjetnik na potrebu za pravednošću, tolerancijom i međusobnim razumijevanjem. Uz pomoć toga možemo sagraditi društvo koje prihvaća i tolerira različitosti te štiti ljudska prava.

8. Literatura

1. Abbenhuis, M.M. (2006.) The Art of Staying Neutral: the Netherlands in the First World War, 1914-1918, Amsterdam University Press
2. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (09. lipanj 2023) Leopold III. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Leopold-III-king-of-Belgium> (posjećeno 26.06.2023.)
3. Colonial Past, web-stranica Rijksmuseum, <https://www.rijksmuseum.nl/en/tour/b14ca0d2-1ddc-4cc0-9b8a-3e9bc1e5f9c7> (posjećeno 30.06.2023.)
4. Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972.) <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-concerning-protection-world-cultural-and-natural-heritage> (posjećeno 22.08.2023.)
5. Dutch Empire (2020.) New World Encyclopedia, https://www.newworldencyclopedia.org/p/index.php?title=Dutch_Empire&oldid=1041218. (posjećeno 28.06.2023.)
6. Dutch involvement in the transatlantic slave trade and abolition (2013.) African studies centre Leiden, <https://www.ascleiden.nl/content/webdossiers/dutch-involvement-transatlantic-slave-trade-and-abolition> (posjećeno 29.06.2023.)
7. Dutchreview, <https://dutchreview.com/culture/history/voc-dutch-east-india-company-explained/> (posjećeno 26.06.2023.)
8. Gaastra, F. (2003), The Dutch East India Company: Expansion and Decline, Zutphen: Walberg Pers
9. Germany bombs Rotterdam. The Netherlands surrenders. Web-stranica muzeja Anne Frank house <https://www.annefrank.org/en/timeline/25/germany-bombs-rotterdam-the-netherlands-surrenders/> (posjećeno 26.06.2023.)
10. History of Suriname, Britannica. <https://www.britannica.com/place/Suriname/History> (posjećeno 28.06.2023.)
11. Historiek (2021.) Slavernij – Suriname & Curacao, Historiek, <https://historiek.net/slavernij-suriname-a-curacao/4386/> (posjećeno 29.06.2023.)
12. Holokaust. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Posjećeno 28. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=25975>
13. Isnaeni, H. F. (2010.) The VOC Genocide – Historia, Historibersama, <https://historibersama.com/the-voc-genocide-historia/> (posjećeno 28.06.2023.)
14. Kennedy, J. C. (2017.) A concise history of The Netherlands, Cambridge University Press

15. Kulturna baština, Ministarstvo kulture i medija, [https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%202023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%202023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme)) (posjećeno 26.06.2023.)
16. Laarman, C. (2013.) Dutch colonization and settlement, The Encyclopedia of Global Human Migration
17. Lalor, A. (2023.) What was the VOC? The Dutch East India Company explained, Dutchreview, <https://dutchreview.com/culture/history/voc-dutch-east-india-company-explained/> (posjećeno 26.06.2023.)
18. Lezing: Het slavernijverleden van Nederland, web-stranica gradske knjižnice, <https://www.bibliotheek-zoetermeer.nl/activiteiten/agenda/Lezing-het-slavernijverleden-van-Nederland.html> (posjećeno 30.06.2023.)
19. Macdonald, S. (2009.) Difficult heritage, Negotiating the Nazi Past in Nuremberg and Beyond, London; Routledge, str. 2
20. Museums, WO2, <https://www.tweedewereldoorlog.nl/musea/> (posjećeno 30.06.2023.)
21. Nwanazia, C. (2023.) Keti Koti: the most significant Dutch holiday you've probably never heard of, Dutchreview, <https://dutchreview.com/culture/keti-koti-and-its-significance-in-the-netherlands/> (posjećeno 29.06.2023.)
22. Nazis in Belgium Revive Edict Imposing Yellow Badges on Jews (1942) Jewish Telegraphic Agency <https://www.jta.org/archive/nazis-in-belgium-revive-edict-imposing-yellow-badges-on-jews> (posjećeno 27.06.2023.)
23. Negron, R. (2021.) Approved by the Bible. The Slave Trade of the Dutch West India Company, The low countries, <https://www.the-low-countries.com/article/approved-by-the-bible-the-slave-trade-of-the-dutch-west-india-company> (posjećeno 26.06.2023.)
24. postkolonijalizam. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Posjećeno 28. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49693>
25. Pound, C. (2021.) How the Dutch are facing up to their colonial past, BBC Culture, <https://www.bbc.com/culture/article/20210601-how-the-dutch-are-facing-up-to-their-colonial-past> (posjećeno 28.06.2023.)
26. Redactie (2020.) Trans-Atlantische driehoekshandel, Historiek, <https://historiek.net/driehoekshandel-trans-atlantisch/76128/> (posjećeno 29.06.2023.)
27. Reuters in Amsterdam, Dutch king commissions research into royal role in colonialism (2022.) The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/dec/06/research-into-royal-role-in-colonialism-commissioned-by-dutch-king> (posjećeno 30.06.2023.)

28. Saerens, L. (1998.) Antwerp's Attitudes towards the Jews from 1918 – 1940 and its Implications for the Period of Occupation. Belgium and the Holocaust: Jews, Belgians, Germans, D. Michman (ur.) Jerusalem: Yad Vashem, str. 117
29. Slavernij, Tien waargeburde verhalen, web-stranica Rijksmuseuma, <https://www.rijksmuseum.nl/nl/zien-en-doen/tentoonstellingen/afgelopen/slavernij> (posjećeno 30.06.2023.)
30. Smits, A. (2011.) The Netherlands in Post-Colonial Perspective, Framedframed, <https://framerframed.nl/en/dossier/niet-willen-weten-nederland-in-postkoloniaal-perspectief/> (posjećeno 28.06.2023.)
31. Stublić, H. (2019.) Lice i naličje baštine: prilog raspravi o pojmu teške baštine, Studia ethnologica Croatica, 31 (1), 239-264. <https://doi.org/10.17234/SEC.31.9> (posjećeno 26.06.2023.)
32. Tasevski, O. (2020.) The Dutch are Uncomfortable With Being History's Villains, Not Victims, Foreign Policy Magazine, <https://foreignpolicy.com/2020/08/10/dutch-colonial-history-indonesia-villains-victims/#:~:text=The%20colonization%20of%20Indonesia%2C%20which,would%20civilize%20and%20modernise%20them.> (posjećeno 28.06.2023.)
33. The German invasion of the Netherlands, stranica muzeja Anne Frank house, <https://www.annefrank.org/en/anne-frank/go-in-depth/german-invasion-netherlands/> (posjećeno 26.06.2023.)
34. The Netherlands, Yad Vashem, The World Holocaust Remembrance Center <https://www.yadvashem.org/righteous/stories/netherlands-historical-background.html> (posjećeno 26.06.2023.)
35. The Rise and Fall of New Netherland, National Park Service, <https://www.nps.gov/mava/learn/historyculture/new-netherland.htm#:~:text=Soon%20Dutch%20colonists%20were%20claiming,east%20as%20the%20Connecticut%20River.> (posjećeno 28.06.2023.)
36. The Dutch Settlement, South African History Online, <https://www.sahistory.org.za/article/dutch-settlement> (posjećeno 28.06.2023.)
37. The Netherlands in a Nutshell, highlights from Dutch history and culture (2008.), Amsterdam University Press, str. 24.-25, 36.-37.
38. UNESCO, Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2003.)
39. United States Holocaust Memorial Museum. The Netherlands Holocaust Encyclopedia. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-netherlands> (posjećeno 26.06.2023.)
40. United States Holocaust Memorial Museum. Westerbork Holocaust Encyclopedia. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/westerbork> (posjećeno 26.06.2023.)

41. Web-stranica muzeja, <https://www.oorlogsmuseum.nl/en/> (posjećeno 27.06.2023.)
42. Web-stranica muzeja, <https://breendonk.be/en> (posjećeno 27.06.2023.)
43. Web-stranica muzeja Anne Frank, <https://www.annefrank.org/en/timeline/93/placement-of-the-statue-of-anne-frank-in-utrecht/#:~:text=The%20bronze%20statue%20was%20made,Anne%20Frank%20in%20the%20world.> (posjećeno 27.06.2023.)
44. Web-stranica muzeja Kuća Anne Frank, <https://www.annefrank.org/en/> (posjećeno 22.08.2023.)
45. Web-stranica spomenika, <https://www.holocaustnamenmonument.nl/en/home/> (posjećeno 27.06.2023.)
46. Web-stranica Sveučilišta Leiden, diplomski program <https://www.universiteitleiden.nl/onderwijs/opleidingen/master/history/colonial-and-global-history> (posjećeno 30.06.2023.)
47. Whitewashed Slavery Past? The (Lost) Struggle Against Ignorance about the Dutch Slavery History (2014.) Humanity in Action Nederland, https://humanityinaction.org/knowledge_detail/whitewashed-slavery-past-the-lost-struggle-against-ignorance-about-the-dutch-slavery-history/ (posjećeno 29.06.2023.)
48. Who was Anne Frank? Web-stranica muzeja Anne Frank house, <https://www.annefrank.org/en/anne-frank/who-was-anne-frank> (posjećeno 26.06.2023.)
49. Willemsen, A. (2009.) Dorestad: Een wereldstad in de Middeleeuwen, Zutphen: Walburg pers
50. Witte handel in zwarte mensen, NOS, <https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html> (posjećeno 29.06.2023.)
51. Yahil, L. (1991.) The Holocaust: the fate of European Jewry, 1932 – 1945, New York: Oxford University Press, str. 393-394

9. Popis slikovnih priloga

Slika 1: Rotterdam, prije i poslije bombardiranja 1940. (<https://alchetron.com/Rotterdam-Blitz>)

Slika 2 Židovi sa Davidovom zvijezdom ušivenom na kapute (<https://www.coe.int/en/web/portal/holocaust-remembrance>)

Slika 3 Zakrpa žute Davidove zvijezde sa riječi "Židov" u sredini (<https://mjhny.com/blog/jewish-badges-during-the-holocaust-the-othering-of-jews-across-nazi-europe/>)

Slika 4 Otto Frank nekoliko sati prije otvaranja muzeja, u nekadašnjem skrovištu (<https://www.annefrank.org/en/anne-frank/main-characters/otto-frank/>)

Slika 5 Tranzitni kamp Mechelen, 1942. Godine (<https://travel.sygi.com/en/poi/mechelen-transit-camp-poi:6220737>)

Slika 6 Vojni avion Lancaster NN775 (<https://www.oorlogsmuseum.nl/en/the-museum/exhibitions/lancaster-unique-in-the-world/>)

Slika 7 Dio spomenika židovskim žrtvama, Amsterdam ([https://de.wikipedia.org/wiki/Holocaust_Namenmonument#/media/Datei:Holocaust_Namenmonument_\(Amsterdam\).jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Holocaust_Namenmonument#/media/Datei:Holocaust_Namenmonument_(Amsterdam).jpg))

Slika 8 Slike na zidu u sobi Anne Frank (<https://www.annefrank.org/en/museum/inside-museum/>)

Slika 9 Posjetitelji muzeja čitaju originalan dnevnik (<https://www.annefrank.org/en/museum/inside-museum/>)

Slika 10 Originalan dnevnik Anne Frank (<https://www.annefrank.org/en/museum/anne-frank-collection/35/red-checked-diary/>)

Slika 11 Regal za knjige koji je sakrivao tajni ulaz u skrovište (<https://www.annefrank.org/en/museum/anne-frank-collection/42/bookcase/>)

Slika 12 Primjer jednog broda koji prevozi robove (<https://lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html>)

Slika 13 Prikaz "trgovačkog trokuta" (<https://historiek.net/driehoekshandel-transatlantisch/76128/>)

Slika 14 Vizual Ketu Koti-a (<https://www.hku.nl/en/events/keti-koti>)

Slika 15 Spomenik kraja ropstva u Oosterparku (https://www.buitenbeeldinbeeld.nl/Amsterdam_O/Slavernij%20monument.htm)

Slika 16 Mjedeni ovratnik, 1689. (<https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/slavernij-expositie-in-het-rijksmuseum-je-blijft-een-verhaal-van-geweld-en-uitbuiting-vertellen-in-een-esthetische-omgeving~bedf0778/?referrer=https://www.google.com/>)

Slika 17 Rembrandt van Rijn, Portret Oopjen Coppit, 1634. (<https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/slavernij-expositie-in-het-rijksmuseum-je->

[blijft-een-verhaal-van-geweld-en-uitbuiting-vertellen-in-een-esthetische-omgeving~bedf0778/?referrer=https://www.google.com/](https://www.google.com/))

Teška baština Nizozemske i Flandrije

Sažetak

Teška baština specifičan je oblik baštine koja prikazuje i podsjeća na događaje iz prošlosti koji su pogodili ljude, bilo da su ti događaji izazvani prirodnim katastrofama ili su učinjeni ljudskom rukom. Ona postoji kako bi prikazala surovu stvarnost potresnih događaja i bila podsjetnik i opomena, bez ikakvog uljepšavanja i umanjivanja situacije. Ona se bavi uznemirujućom prošlošću koju bi pojedinci možda htjeli zaboraviti.

U ovom radu biti će prikazana teška baština Nizozemske i Flandrije. Fokus će biti na onu koja je nastala za vrijeme Drugog svjetskog rata, u vrijeme kolonijalizma te trgovine robljem. Drugi svjetski rat je bila najveća tragedija koja se dogodila na području ovih regija. Za vrijeme kolonijalizma i trgovine robljem, Nizozemsko Carstvo koje je uključivalo Flandriju, stvorilo je mnogo posljedica u društvu koje se očituju i u današnjem društvu. Ovaj rad osvrće se i na strategije i inicijative za suočavanje s teškom baštinom. Uz pregled teške baštine Nizozemske i Flandrije, ovaj rad potiče na daljnje istraživanje i na aktivnosti koje će pridonijeti razumijevanju teške baštine i izgradnji bolje budućnosti.

Ključne riječi: teška baština, Nizozemska, Belgija, Flandrija

Difficult heritage of the Netherlands and Flanders

Summary

Difficult heritage is a specific form of heritage that depicts and reminds people of past events that affected people, whether these events were caused by natural disasters or were made by human hands. It exists in order to show the harsh reality of the shocking events and to be a reminder and admonition, without any beautification or belittling of the situation. It deals with a disturbing past that individuals may wish to forget.

In this work, the difficult heritage of the Netherlands and Flanders will be presented. The focus will be on the one that was created during the Second World War, at the time of colonialism and the slave trade. The Second World War was the biggest tragedy that happened in these regions. During colonialism and the slave trade, the Dutch Empire, which included Flanders, created many consequences in society that are also reflected in today's society. This paper also looks at strategies and initiatives for dealing with difficult heritage. With an overview of the difficult heritage of the Netherlands and Flanders, this paper encourages further research and activities that will contribute to the understanding of difficult heritage and building a better future.

Key words: difficult heritage, the Netherlands, Belgium, Flanders